

Το διαγνωστικό και παρεμβατικό πλαίσιο των διαταραχών ΨΑ

Αντώνης Καμπάς
Αναπληρωτής Καθηγητής

Η ανίχνευση και πολύ περισσότερο η διάγνωση είτε της ΑΔΚΣ είτε της ΔΕΠΥ παρουσιάζουν σημαντικές δυσκολίες

- Διαφορές στην ηλικία και το περιβάλλον
- Διαφορές προσωπικής αντιμετώπισης
- Διαφορετικές συμπεριφορές
- Διαφορετικά εργαλεία

Άλλου είδους προβλήματα

- Δείκτης νοημοσύνης, άλλες νευρολογικές αιτίες
- Φύση των επιλεγμένων τεστ
- Προκατάληψη των αξιολογητών (bias)

Η ενδεικτική λύση;

- Χρήση συνδυασμού μεθόδων ανίχνευσης/διάγνωσης
 - Συνδυασμός πρακτικών δοκιμασιών και ερωτηματολογίων
 - Συνδυασμός των παραπάνω και παρατήρησης

Η έγκαιρη διάγνωση είναι σημαντική:

- Όσο ταχύτερα αντιμετωπιστεί η κατάσταση τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες εξομάλυνσης
- Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αξιοποιούνται από τους εκπαιδευτές προκειμένου να βελτιώσουν την παρέμβαση

V Can Developmental Coordination Disorder be cured?

Studies have shown that DCD will not disappear with age. Yet, children will show significant improvement in familiar physical activities and daily tasks after training.

VI How can parents help their child with Developmental Coordination Disorder?

Early detection

- Arrange proper training for the child as early as possible to minimise resistance to physical activities and to boost self-confidence

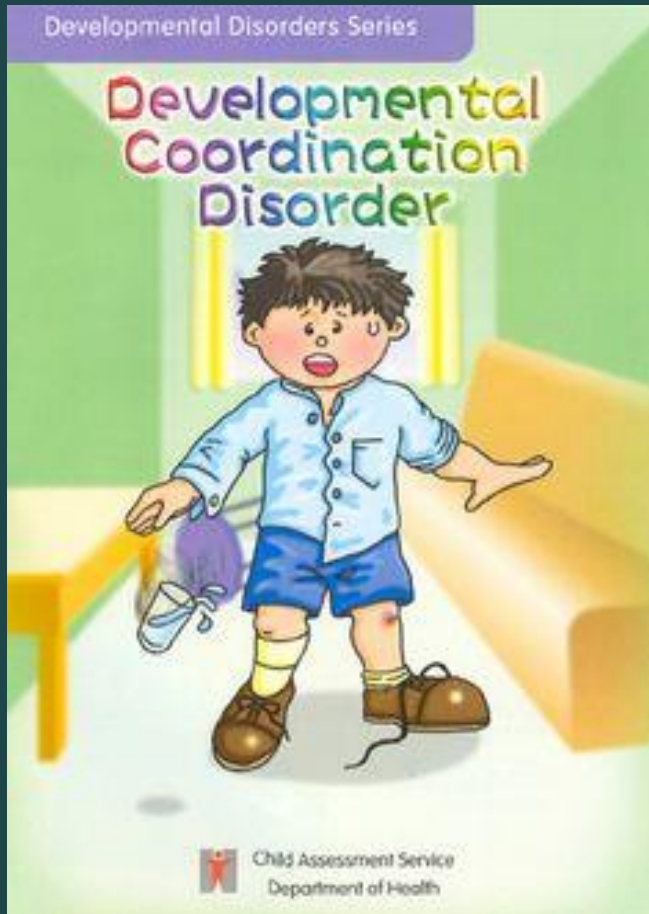

Understand and face the problem

- Get to know the child's capabilities and potentials, accept his/her limitations in physical abilities and have more realistic expectations

Ανίχνευση της ΑΔΚΣ: ποιο είναι το πρόβλημα

- Δεν υπάρχει ενιαίος λειτουργικός ορισμός της ΑΔΚΣ
- Δεν υπάρχει 'golden standard' ανίχνευσης-αξιολόγησης της ΑΔΚΣ
- Αδυναμία προσδιορισμού των αιτιών εκτέλεσης μιας αδέξιας κίνησης
- Αναπτυξιακές, περιβαλλοντικές και ηλικιακές διαφορές

Ανίχνευση της ΑΔΚΣ: ποιο είναι το πρόβλημα

I What is Developmental Coordination Disorder?

Children with Developmental Coordination Disorder (DCD) are significantly slower in the development of motor co-ordination than their peers of the same age. The exact cause of DCD is not yet known but is not due to intellectual impairment or brain lesion. Children with DCD often appear to be clumsy and they may have difficulties in their studies and daily activities as a result.

II What are the symptoms of children with Developmental Coordination Disorder?

Pre-school period

- Delay in gross and fine motor development, e.g. clumsiness in picking up small objects, slow in walking up and down stairs
- Often bump into obstacles
- Fall over easily
- When eating, tend to be messy and not wanting to use chopsticks, preferring instead to use spoons or even hands
- Have difficulty in pencil grip or using scissors
- Weak in building blocks and jigsaw puzzles

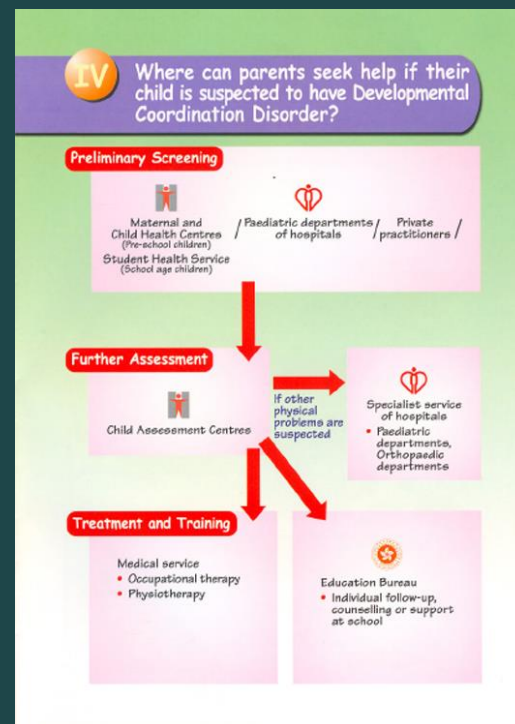

- Στιγματισμός του παιδιού από τις άστοχες διαγνώσεις (νοητική αναπηρία κ.λ.π.)
- Μη συμμετοχή του παιδιού σε κινητικές δραστηριότητες με συνέπεια η ΑΔΚΣ να περάσει απαρατήρητη

Έγκαιρη ανίχνευση=έγκαιρη παρέμβαση

Η έγκαιρη παρέμβαση, με στόχο τη βελτίωση των κινητικών δυσκολιών θα βοηθήσει το παιδί:

- να έχει ενεργή συμμετοχή στις καθημερινές δραστηριότητες
- να αναπτύξει στρατηγικές μάθησης και αυτοεκτίμησης

Κατά συνέπεια η έγκαιρη ανίχνευση που συνεπάγεται έγκαιρη παρέμβαση εξαλείφει τις πιθανότητες αρνητικών επιπτώσεων στη ζωή του παιδιού

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ - ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

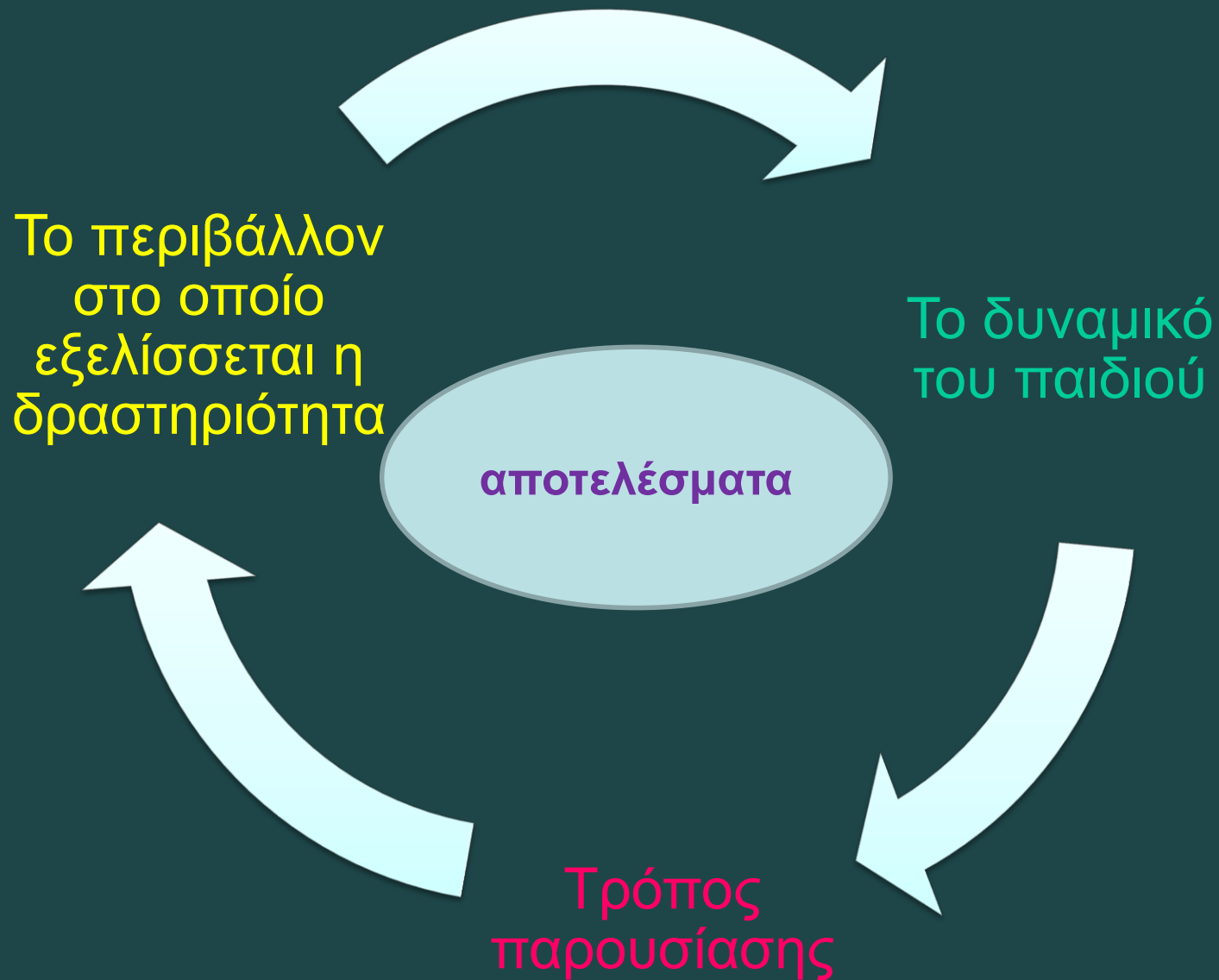
- Εργοθεραπεία
- Φυσικοθεραπεία
- Φαρμακευτική αγωγή
- Ειδική εκπαίδευση- Γονείς
- Προσαρμοσμένη Φυσική Δραστηριότητα (ΠΦΔ)
- Ψυχοκινητική εκπαίδευση (Psychomotor training)

Άλλες θεραπευτικές προσεγγίσεις

- Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (Applied Behavior Analyses)
- Αισθητηριακή Ολοκλήρωση (Sensory Integration)
- Αντιληπτικοκινητική θεραπεία (Perceptual motor therapy)
- Κιναισθητική εκπαίδευση (Kinesthetic training)
- Νευροκινητική εκπαίδευση σε συγκεκριμένο έργο (Neuromotor task training)

Το παρεμβατικό (οικολογικό) πλαίσιο στην ΑΔΚΣ

Το ΜΟΤΟ στην οικολογική παρέμβαση είναι:

- Μάθε να κινείσαι
- Κινήσου για να μάθεις

Το διαγνωστικό πλαίσιο της ΔΕΠΥ

- Η βάση της διάγνωσης είναι η προσεκτική και συστηματική αξιολόγηση της ύπαρξης και της επίδρασης των συμπτωμάτων σε όλη τη διάρκεια της ζωής και όχι σε απλή κλινική εντύπωση που σχηματίζεται κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίας.
- Κεντρικό ρόλο στη διαδικασία αυτή διαδραματίζει
 - η έναρξη των συμπτωμάτων κατά την παιδική ηλικία,
 - τα τρέχοντα συμπτώματα της ΔΕΠΥ, καθώς και
 - η παρουσία και η επίπτωσή τους σε δύο τουλάχιστον μείζονες τομείς της λειτουργικότητας (σχολείο, σπίτι, εργασία, διαπροσωπικές σχέσεις).

Το διαγνωστικό πλαίσιο της ΔΕΠΥ

- Κατά την αξιολόγηση της ΔΕΠΥ βασικό στοιχείο αποτελεί η αποδοχή των αναφορών των ενηλίκων από τους ίδιους
- Αναφορικά με τα παιδιά με ΔΕΠΥ, βασιζόμαστε περισσότερο σε πληροφορίες από γονείς και δασκάλους.
- Οι αυτοαναφορές των ασθενών πρέπει να αντιμετωπίζονται με επιφύλαξη, καθώς η ανάκληση συμπτωμάτων της ΔΕΠΥ στην παιδική ηλικία είναι συχνά δύσκολη, με κύριο ζήτημα την υποεκτίμησή τους

Ανίχνευση της ΔΕΠΥ: ποιο είναι το πρόβλημα

- οι ενδείξεις για την ύπαρξη ΔΕΠΥ είναι δύσκολο να προσδιοριστούν
- είναι στενά συνδεδεμένες με το αναπτυξιακό στάδιο στο οποίο βρίσκεται το άτομο
- είναι δύσκολο να καθοριστεί το όριο στο οποίο λήγουν τα φυσιολογικά επίπεδα της ελλειμματικής προσοχής, της υπερκινητικότητας και της παρορμητικότητας
- είναι δύσκολο να προσδιοριστεί το σημείο εκκίνησης της μεθοδευμένης παρέμβασης.

Σύμφωνα με την τελευταία έκδοση του Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου των Ψυχικών Διαταραχών (DSM-V):

- τα συμπτώματα πρέπει να καταγραφούν σε δύο διαφορετικά πλαίσια, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 6 μηνών και σε βαθμό που να υπερβαίνει το επίπεδο των υπόλοιπων συνομηλίκων.
- με βάση την εμφάνιση των συμπτωμάτων της η ΔΕΠΥ μπορεί να διαιρεθεί σε τρεις υπο-τύπους:
 - α) Κατά κύριο λόγο ελλειμματικής προσοχής,
 - β) Κατά κύριο λόγο υπερκινητικότητας-παρορμητικότητας και
 - γ) Συνδυασμένος τύπος

Η πλέον διαδεδομένη κατηγοριοποίηση των παρεμβατικών μεθόδων αντιμετώπισης της ΔΕΠΥ είναι σε 5 βασικές κατηγορίες:

1. Φαρμακευτική Αντιμετώπιση,
2. Ψυχολογική Θεραπεία,
3. Εναλλακτική Θεραπεία,
4. Συμπληρωματικές Παρεμβάσεις και
5. Αμφιλεγόμενες Θεραπείες.

Οι παρεμβατικές μέθοδοι για παιδιά

- Φαρμακευτική
- Διαχείριση γονικής συμπεριφοράς (παρέμβαση στο σπίτι)
- Συμβολική ενίσχυση (παρέμβαση στο σχολείο)
- Ακαδημαϊκή διδασκαλία
- Καθημερινές κάρτες αναφοράς με σημειώσεις σχολείου

Παρεμβατική διαχείριση της ΔΕΠΥ στη σχολική τάξη

- ανάλυση του περιεχομένου των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών
- κατάρτιση προφίλ των μαθητών: συμπεριφορά δυνατά και αδύνατα σημεία ΑΠΣ (επίκαιρη γνώση, ακαδημαϊκές δεξιότητες)
- καθορισμός στόχων (δείκτες αξιολόγησης απόδοσης της τάξης)
- ανάπτυξη σχεδίου παρέμβασης (προτεραιότητα σε 2-3 εύκολους στόχους, αξιοποιώντας κάποιες εκπαιδευτικές επιλογές και στρατηγικές διαχείρισης)
- έλεγχος της προόδου (συνεχής στην τάξη και πάντα σε αντιστοιχία με την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του σχεδίου δράσης)

Ερωτήσεις εμπέδωσης

- Δυσκολίες ανίχνευσης/διάγνωσης
- Η καταλληλότερη επιλογή ανίχνευσης/διάγνωσης?
- Έγκαιρη διάγνωση. Γιατί?
- Παρεμβατικό πλαίσιο

Γενική Βιβλιογραφία

- Κάκουρος Ε. & Μανιαδάκη Κ. (2000). Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- John Cairney (2010). Developmental Coordination Disorder and its Consequences. University of Toronto Press